List 19. **NOVICE** Tečaj XXVI.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 6. maja 1868.

Gospodarske stvari.

Gülich, zmagavec krompirjeve bolezni!

S temi besedami pojó kmetijski časniki slavo gospodu Gülichu, posestniku v severni Ameriki blizo mesta Utika, da je iznajdel krompir saditi tako, da se gotovo obvaruje bolezni (gnjiline), ktera že veliko let škodo dela po vsem svetu. Gülich — pravijo — ni učena glava, ktera si je le iz bukev izmislila to, kar nasvetuje, ampak skozi 20 let je nevtrudljivo in z veliko potrpežljivostjo skušal in skušal krompir saditi, in izvedel je pravo. Po vsem Holštajnu je grozno hudó razsajala krompirjeva bolezen; vlada je poklicala Gülicha, da sadi po svojih skušnjah krompir in to pod očmi velike komisije, ki je potem ves čas čula nad tem, kako se bode obnašal po Gülich-u sajeni krompir. In če tudi je bilo lani vreme zeló neugodno in je hudo gnjil krompir na druzih njivah po vsej deželi, Gülichov krompir je ostal zdrav.

Čeravno kmetijski časniki dobro vedó, koliko pomočkov se je že hvalilo po svetu, da odvračajo krompirjevo bolezen in da vse te hvalisane in včasih za drag denar kupljene skrivnosti niso nič pomagale, vendar so in to prav enoglasno zamaknjeni v Gülichovo ravnanje s krompirjem in sicer tako, da pravijo, da ga bode svet kedaj še svojim velikim dobrotnikom prišteval.

Gülich si je skozi 20 let prizadeval izvedeti natoro krompirjevo in postave njegove rasti od onega časa, ko se seme v zemljo posadí, noter od tega, da dozorí. Po pravici res trdi Gülich, da z nobenim sadežem se tako neumno in neusmiljeno ne ravná kakor z ubogim krompirjem, kterega sadé v zemljo, kakor ravno v luknjo pade, ne gledé na to, ali ima dosti zemlje ali ne, pa režejo ga še na kosce, kakor da bi kosec s koscem v nobeni zvezi ne bil. — Gülich je pri svojih večletnih skušnjah le pamet vprašal in je sledil postave natorne, in po tej poti je prišel do tega, da svetu odkriva, kaj je napak pri sajenji bilo, in kaj je pravo. Gülich je svoje ravnanje popisal v nemški knjižici, ki jo je letos na svetlo dal. *)

Naj nam tisti, ki trdijo, da po Gülichovi šegi krompir saditi bode gotovo zginila bolezen, nikakor ne zamerijo, da smo dosihmal še neverni Tomaži; al obljubimo jim, da na vso moč bomo po našim listu pridigovali ljudém, naj vsi posnemajo Gülicha, ako bomo letos po časnikih brali, da se je potrdila povsod resnica tega, da ne bode več krompirjeve bolezni. Takrat tudi bomo našim gospodarjem popisali prav natanko, kako pripraviti njivo in kako saditi krompir. Letos je to že prepozno, in ako bi se po tem Gülichova šega vendar ne potrdila, nevoljni bi bili gospodarji, da so se trudili zastonj.

Da pa vendar glavna vodíla Gülichova izvedó, povemo jih jim že zdaj.

1. Sadí naj se samo cel krompir in to s popkom na kviško;
2. gnoj naj se tako položí, da ga korenine krompirjeve ne dosežejo, pa tudi tako, da mladi krompir čeki ne pridejo ž njím v dotiko;
3. ako se sadí debel krompir, mora vsak krompir prostora imeti 12 čevljev na dolgo in 12 čevljev na široko, pri drobnejšem krompirju že zadostuje po 4 do 6 čevljev saksebi;
4. sadí naj se tako, da korenine njegove ne pridejo v dotiko z vodo v globini, ampak toliko više, kakor je dno razora;
5. kadar se stebla doli okrenejo, naj se pazi na to, da vsako steblo ima svoj lastni prostor;
6. bolni krompir naj se nadomesti brž ko je mogoče s krompirjem, ki se je pridelal iz semena. —

Ugovarja se temu sajenju posebno to, da preveč zemlje in preveč truda potrebuje. — Na prvi pogled se človeku res dozdeva, da 12 čevljev na dolgo in 12 čevljev na široko je res sila veliko, in da gospodar, ki ima malo zemlje, se tega sajenja kar poprijeti ne more. — Gülich pa pravi, da ta ugovor je le zmota. Kdor le je že krompir sadil, vé, da 12 štirjaških čevljev prostora za debel krompir nikakor ni preveč prostora, skor bi se smelo reči, da ga je še premalo, da se morejo stebla s perjem razrašati in rasti, kakor je treba, ne pa steblo v steblo tiščati. Poglejte le žito, kako klaverno raste, če je preveč gosto sejano. Zato so Belgijanci — mojstri kmetijstva — že davno spre-videli, da je bolje žito tako saditi, da se zrno za zrnom v luknjice primerno saksebi sadí, kakor pa da ga po navadni šegi sejemo.

Toliko za zdaj, da tudi naši slovenski gospodarji izvejo Gülichovo sajenje krompirja. Če ga bojo letošnje skušnje potrdile, povemo jim vse bolj na tanko.

*) Der Kartoffelbau. Von Carl L. Gülich. Klein-Oktav 2¼ Druckbogen. Altona 1868. Verlag von A. Mentzel. 10 Silbergr. Pr. C.

Gospodarske skušnje.

* Vosek, ki ga za cepljenje dreves rabijo Francozje, je narejen iz enake mere ribje mastí in smole. Smola se raztopí v lončeni posodi in potem se primeša ribje mastí. Ko se je zmes razhladila, se namaže drevesce, kjer se je cepilo. Dobro se prime.

* Vsako leto se vozijo vrabci čez morje v Ameriko in Avstralijo, kjer jih kmetovalci za dragi denar kupujejo, da jim pokončujejo gosenice in drug mrčes. Pri nas pa vrabce lovijo, da nam jih oskubljene pod imenom „malih tičkov“ prodajajo za jed! — ali si nismo prav bedaki in to v lastno škodo?

Slovstvene stvarí.

Književno naznanilo.

Da se vmirijo naši vredni predbrojnici, naznanjamo jim, da smo namenili tretji i četrti zvezek „Slavjanskega Juga“ v enem sešitku izdati, da le poprej svršimo 6 polletnih vezkov. Gradivo je v tisku, pa tudi dovoljno prekrasnih podob za obá zvezka bode, kakor se nadjamo, kmalu gotovih. Prideta tedaj 3. i 4. zvezek skupaj še meseca maja na svetlo, s kterima hočemo tistim p. n. gg. predbrojnikom, ki se za 3 posebne podobe z vsacim zvezkom javijo, vseh 9 podob poslati. Ob enem prosimo štovane prijatelje, posebno pa razpošiljalce, ki nam deloma še za prvi, deloma pa tudi za drugi zvezek naročnine niso poslali, da nam denarje brezodvlačno pošljejo, ker se brez njih ne dá vspešno i točno že za to delati, kajti podobe moramo vselej naprej plačevati. Mala svotica denarjev, ktero smo od nekoliko celo-, nekoliko pa polletnih naročnikov prejeli, doseza komaj za stroške enega vezka; na ta račun ne moremo izdajati več zvezkov „Sl. Juga“ v 1500 iztiskih, ker sama poštnina iznaša vselej do 60 for. Prosimo tedaj vljudno v imenu napredovanja naše književnosti, da nam se denarji brž po razprodaji pošljejo, pa bo delo hitreje i točneje izhajalo.

V Karlovcu 28. aprila 1868.

Vredništvo „Slav. Juga.“

Košat, a, o, ne koščat, a, o.

Nekteri pišejo in tudi v šolskih knjigah nahaja se: koščato drevo, kakor bi bilo debelih kostí; pravilno pa se piše menda: košato drevo, kakor tudi Čehi pišejo: košaty strom, in da je Murko pravo zadel, vvrstivši ta pridevnik pod besedo koš, kaže razen notranjega priličja tudi enakošen srbski pridevnik, namreč: krošnjast ali pa krošnjat od krošnje; krošnjasto ali krošnjato drvo (Vuk).

Dostajati se.

Gosp. Levstiku se je glagol: dostajati se česa (menda v pomenu: dotikati se, zadevati) močno priljubil. Naj bi nam račil razložiti, kaj in kako je prav s tem glagolom, ker korenika sama niti Slovencu niti drugim Slovanom ne kaže ravno tega pojma. Hrvatje imajo: „stati kome do čega“, „daran liegen“, pa to je vendar malo drugači.

Dopisi.

V Gradci 2. maja. — Davna želja se je tukajšnjim slovanskim dijakom izpolnila. Radostnega srca vam ponavljam, kar uže veste, namreč, da se slovanščina tudi na našem vseučilišču zmirom bolj in bolj spoštuje. Dobila je vendar enkrat svojo zasluženo veljavo, in zato gré vsa hvala našemu vrlemu rojaku, učenemu gospodu profesorju dr. Kreku, ki je uže tretji semester docent za slovanščino na tukajšni univerzi. To poletje prednaša: „die vergleichende Sprachwissenschaft und die Geschichte der slavischen Philologie“ (dve uri na teden), „Genesis der altslovenischen Deklination und Conjugation“ (1 uro na teden) in „die Wichtigkeit der traditionellen Literatur der slavischen Völker als Quelle der slavischen und vergleichenden Mythologie“, tudi po eno uro na teden. Vsem slovanskim dijakom tù v Gradci goreče priporočamo, naj se kolikor mogoče pridno udeležujejo omenjenih kolegij, kajti ne samo zanimivo in podučno, nego tudi silno potrebno je za vsacega omikanega Slovana o omenjenih predmetih kolikor mogoče dosti vedeti. Zraven pa je tudi treba, da pokažemo Nemcem, ki, kakor pri vsakej drugej priliki, tako tudi v tem oziru svojeglavno zmirom trdé, da ni potreba tega ali unega vpeljati, češ, da Slovani sami ne zahtevajo! Ker naše glasove prevpijejo, naše tirjatve prezirajo, moramo jih tedaj povsod, kjer se dá, in tako tudi tù, z dejanjem podučiti, da nam je stolice za slovanščino na graškej univerzi živa potreba in to se zgodí najbolj po tej poti, ako se vsak slovanski dijak vpiše in pridno posluša kolegije, ki se tičejo slovanščine. — Omenil bi le še, da te besede ne veljajo samo Slovencem, nego tudi Hrvatom in Srbom, kar jih študuje na graškej univerzi. **Д-овъ.**

Iz Kanalske doline. — 19. dne t. m. smo pokopali obče spoštovanega gosp. Janeza Šneriha, c. k. okrajnega predstojnika na Trebižu. Rojen Nemec je prišel pred nekoliko leti na Trebiž za predstojnika trebižkega okraja, ki ima polovico slovenskih prebivalcev; zatoraj se je koj začel učiti slovenskega jezika, marljivo je prebiral slovenske časnike ter je o vsaki priložnosti rad slovenski kramljal — sramoten izgled vsem nemškutarskim uradnikom, kterim slovenski kruh dobro diší, a ne slovenska dolžnost, in pa vsem slovenskim renegatom! Bil je zvest služabnik cesarju, zatoraj pa tudi od njega že 1859. leta z zlatim križcem zaslug, 1866. leta pa, ko je vsa kanalska dolina le taborišče bila, z naslovom „cesarskega svetovalca“ poslavljen. Bil je pravičen, marljiv in prav priljuden uradnik; vsak, tudi najbolj priprost kmetič, je lahko stopil v njegovo pisarnico, in res! vsi so najrajši k njemu zahajali pomoči iskati. Vrh tega je bil rajni kristijan z dušo in telesom. K pogrebu, kakoršnega se Trebižani skoraj ne vejo spomniti, je prišlo obilo pogrebcev iz bližnjih in daljnih krajev in vseh stanov, ter so mu tako slednjo čast skazali. — Morebiti še ni vsem čitateljem „Novic“ znano, kako da smo prebivalci kanalske doline namešani, da skoraj vsaka slovenska fara spet nemško za sosedinjo ima, pa vendar in vkljub sedanjim nam neugodnim časom, se je v Ukvah, posebno po prizadevanju občinskega župana Grega med fanti slovenska pevska družba ustanovila, ktera že kaj dobro napreduje. Ako Bog dá in utegne sčasoma iz tega zdaj zasejanega semena tudi še čitalnica prirasti. Bog daj srečo! — Morebiti se drugopot spet kaj oglasim. *)

Izpod Učke 28. apr. S-n. — Prositi je vsakemu prosto, to je res; vendar, kdor prosi, navesti mora vzroke veljavne in prave. Tudi v Istri vabili so te dni občinski zastopniki, da podpišejo prošnjo za prestrojenje Pazenske gimnazije v čisto talijansko. Ta prošnja res precej vzrokov navaja, al ne o enem ne more se reči, da šepajo, ker še — nog nimajo. Čenčá se, da Istra nima in ni imela nikdar književnega razvitka (coltura letteraria) in tudi druge izobraženosti (civiltá) ne, kakor talijansko. Kar se tiče književnega razvitka, opomniti je treba, da se ono ne sme iskati v mali deželici, nego v dotičnem narodu. Ako iz tega ozira tudi o Istri govorimo, mislim, da tudi talijanska književnost v Istri nima Dantejev. Da je pa izobraženost (civiltá) samo talijanska, to je pa še debeleja laž, kajti potem so vsi omikani Istrijani, ki se po nesreči zavedajo svojega slovanskega roda, le „zarobljenci.“ Drugo kaže, da imajo Slovani že zdaj (kako ste vendar milostljivi, da že zdaj v 19. veku dovolili ste nam kaj tacega!) in bojo v prihodnje še imeli v ljudskih šolah pravi pripomoček, v materinskem jeziku dobiti poduk in razvitek primeren njihovemu položaju in potrebam (corrispondente alla loro condizione e bisogni). — Kaj res še mislite, da smo

*) Dobro došlo! Vred.

Slovani le sužnji, kakor nas primorski Talijani tako radi zovejo (schiavo, sclav)? Ali mislite, da Slovan ne želí višega poduka kot tega, ki ga v ljudski šoli dobiti more? Ako je za Slovana ljudska šola zadostna omikalnica, zakaj ravno tega ne rečete o Talijanu; je li on više bitje kot Slovan? Zakaj zahtevate vikše šole izključljivo talijanske? Pa bo morda kdo rekel, da talijanski jezik potrebuje se posebno na morji, najvažnejem faktoru za Istrijana. Prav lepo je to! Al talijansko morete se že v ljudski šoli navaditi, kakor Slovan slovanskega; v više šole pa vpeljite na pr. angležki jezik kot izključljivo podučni jezik, — on je še precej bolj važen na morji kot talijanski. Kdaj pa so se isterski Slovani tako zagrešili, da za nje razvitek književni in znanstveni slovanski nima nejednega vzroka za obstanek (non ha per essi alcuna ragione d' esistere)? Je mar književnost in znanstvo monopol le za nekoje narode, zakaj imajo pa davki pri Slovanih „ragione d' esistere"? — Dalje pravite, da moralo bi se tako gojenje (književno in znanstveno) popolnoma iz nova in umetno vstvariti (una creazione affato nuova ed artificiale) in da tega ne zahtevajo okolnosti deželske. Mi pa nasprot rečemo, da ravno v Istri je popolno znanje slovanskega jezika (ki nam ga gimnazije dati morejo) toliko potrebno, kakor talijanskega. Le poglejmo na žalostni stalež uradnika ali ovetjenika, ki ne zná slovanskega več, kakor toliko, kolikor je zapomnil si iz ljudske šole. Ako pa znabiti farne (slovanske) šole še od znotraj videl ni in je šel v talijansko ali nemško normalko, koliko pa potem zná maternega jezika? — Dalje govorí prošnja, da imajo Slovani zmiraj posla s Talijani v mestih in trgih, toraj so prisiljeni (Slovani) priučiti se talijanskega. Zakaj pa se mora ravno Slovan primiti jezika onega, s kim občuje, zakaj pa uni ne slovanskega? Ima mar samo Slovan toliko bistro glavico, da se lahko vsakega jezika naučí, a drugi ne? — Potem kaže glasovita peticija še to, da sta v Istri dva slovanska naroda (Slovenci in Srbo-Hrvati) in da govorita narečji pokvarjeni in polni talijanizmov. — A! zdaj še le znamo, kako se najgotoveje čisti jezik tujih besedí, namreč — ne dovoli mu potrebne omike in razvitka, in tako sijajno se bo očistil, da konečno o njem ne bo ne duha ne sluha! Slovenski učenjaki, kaj vi mislite o tem? Najlepše pak talijanska prošnja Slovane častí s tem, da pravi, da morajo si vstvariti (creare) dva jezika in dvojno književno omiko, da se temu sanjarskemu (sognata) društvenemu prestrojenju dá teló in življenje. Po takem sta slovenski in hrvaški jezik morebiti le pasje lajanje, a ne jezika? V zadnjih vrstah dodani je še protest proti „umazani omembi" (tvorbida insinuazione) Svetčevi, ki je zahteval, naj tudi zavoljo političnih vzrokov njegov predlog zbornica potrditi blagovoli. Zatega del primorskim Talijanom ni treba vznemiriti vestí, kajti Svetčeve besede ne merijo na nobenega poštenega Avstrijana; opravičé pa jih Garibaldovi govori, petarde v Gorici in Trstu itd. itd.

Metlika 26. apr. ⁂ Da je bilo kaj prineslo grofa Ant. Auersperga preteklo nedeljo (26. aprila) v Metliko, temeljito bi se bil prepričal, da to nemore biti ono mesto, kteremu „Laibacherica" poje hvalo, da mu je poklonilo „dolensko adresso". Vitez z adresami ovenčani bi bil postal „vitez prežalostne podobe" brez upa i tolažbe vsred mnogobrojnih metliških mestjanov, ki so mu popričali svojo vdanost po večni resnici „Laibacherice"; kajti teh mnogobrojnih mestjanov je samo mala pešica i to, kakor sami velijo iz nevednosti podpisanih — razun enega, ki bi pa najrajši ministru Brestlu iz škripca pomogel. Stvarnika dolenske adrese pa ni bilo domá. — Al kaj se je vendar godilo ta dan v Metliki? Redko, s tega veliko veselje. Bilo je slovesno pokladanje temeljnega kamena novi mestni hiši. Že v soboto daval je „mestni boben" Metličanom na znanje, da bode drugi dan popoldan ob 4. blagoslovljenje temelja, potem pa v čitalnici i na velikem trgu ljudska veselica. Za tegadel se je dan iztekal z lepšanjem trga i soseb zidališča z zelenimi drevesi, trobojnimi zastavami, mestnim grbom itd. Tudi čitalničina dvorana se je prav svečano opravljala za sprejem svojih gostov. — Drugi dan smo imeli najlepše vreme. Bilo je ljudstva, ki hodi iz metliških okolic, pa tudi iz civilnega i vojaškega (žumberškega) Hrvatskega v našo župno cerkvo k maši, ta dan izvanredno mnogo, in ako se navadno razhaja po službi božji, danes se mu ni nikamor mudilo. Ob eni popoldne prisvira narodna glasba iz Žakanja. Hipoma je bil ves trg živ. Po večernicah prispe še drugo i malo za tem tretje društvo národne godbe. Vsako društvo je imelo svoje poslušalce, povsod je bilo ljudí kot mravlja. Da se svečanost uzviši z duhom pobožnosti, sklenilo je bilo mestno zastopstvo naprositi g. župnika za cerkveni obred. V ta namen je tudi razposlal odbor svečanosti vabila ne samo vsem župnikom metliškega okraja, nego župnikom iz Vivodine, Žakanja, Lipnika na civilnem, Drag in Radutovič na vojnem Hrvaškem. Malo ne vsi so nam došli izkazat čast. Bolehnega mestnega župnika gosp. Reša zastopal je sloveči človekoljub, župnik podzemeljski, g. Trček. Okoli pol petih je začelo zvoniti i streljati i takrat pripelje mestno zastopstvo, c. kr. predstojnik in komisar okrajni iz Črnomlja, c. k. predstojnik okrajne sodnije metliške, dr. Potočnik, deželni poslanec Kramarič in mnogo vrlih mestjanov prečastno duhovščino iz cerkve do zidališča, kjer so bila nalašč pripravljena mesta za duhovne, mestne zastopnike i povabljeno in domačo gospôdo. Ljudí bilo je po vsem trgu sila božja, pa tudi po oknih glava do glave. Zdaj se popne gosp. Ant. Navratil na pripravljeni za govornika stol i z živo besedo razloží važnost današnjega početja, zasluge prejšnjih i sedanjih mestnih zastopnikov i silno potrebo značaja pri premenljivosti današnjih časov, ter izročí zaklopec s pismom v spomin — g. županu, ta pa z nekolikimi besedami celebrantu. Živio-klici, živahno petje pesme za to svečanost nalašč zložene, zvonjenje i streljanje, to vse je mogočno delovalo na nazočni narod. Zdaj spregovorí g. župnik Trček i s prijetno i gladko besedo kaže, kako pametno dela, kdor z Bogom začenja; v Bogu je največa moč, najveselejše življenje i najsrečnejša bodočnost; temu premodremu Gospodarju izročí on potem i zidanje mestne hiše i vso Metliko. Na to položí zaklopec s pismom v spomin v izsekano temeljno skalo, blagoslovi po kratki molitvi kamen i zidališče, vzame kladvice, udari po kamenu kakor je navada i dá ga dalje, da hodi iz roke v roko od duhovnov do mestnih zastopnikov i pozvanih gostov. Kot je prišla, tako se je duhovščina zopet vrnila v cerkev spremljana od vseh poprejšnjih. Na velikem trgu se je pa že veselje začelo. Vina, hleba i pečenke na vse strane. „Jej, pij, na! trkni z mano, Bog te živi!" — tako je sosed soseda hrabril, a deca so skakala, popevala, vriskala, a godci igrali, svirali, mazali grlo i strune, vse lepše, vse hitreje. Okoli 6. odpre čitalnica svoja vrata. Mize, pogrnjene z najbelejšim platnom so ponujale najukusnejše i najslaje vsakovrstne jedi, ki jih metliške rodoljubne gospodinje posebno izvrstno pripravljati znajo, a vina so vrela i čim gosti k stolu pristopijo, — šumela. Zdravica Njegovemu Veličanstvu našemu cesarju, za ktero se je grof R. Chorinsky slovenski zahvalil, je zbudila svoje sestrice i zdravica je zdravico izmenila. Pri tej priliki se je čitala druga slavopesem dobroznanega učenjaka g. Dolžana, župnika na Radovici. Bila je odu-

ševljeno sprejeta. Tako smo se radovali do 8. ure. Ondaj so nastopile zdravice na naše krasotice. Ples se je vnel tako silno, tako vsestrano, i čeravno so ga gasili po drugih sobah čitalničinih, so ga v dvorani komaj pogasili, ko se je več dan delal. Plesala je čitalnica, plesal je trg, plesalo je zidališče, plesale so krčme, hiše vse, vsa Metlika je plesala, plesala i pela i v najlepšem redu od veselja slovo vzela. Večna pamet temu krasnemu dnevu!

Iz Poddrage na Ipavskem. — Čem dalje smo čakali in čakali ugodne rešitve pravil čitalnice naše, tem bolj sijajna je bila svečanost o začetku njenem. Že v soboto večer pred belo nedeljo je oznanoval grom možnarjev prihodnji veseli dan, da se je odmevalo po Nanosu, v sreberni halji oblečenem našem sivem starčeku. — Bali smo se neugodnega vremena; al ko nam milo solnce čez sivega našega starčeka svojih žarkov rositi začne, svetel se je sivoglavi Nanos v svoji sreberni halji, kakor da bi nam hotel reči: Evo Poddražanje! tudi jaz se hočem veseliti z Vami; tudi jaz hočem danes praznično obleči se in pomagati slaviti moža, kteri je na mojem podnožji vinograde umno obdelovati učil, kteri je iskreno želel osrečiti moje otroke, in moje podnožje — celo ipavsko dolino — spremeniti v rajski svet! Srcé nam je tedaj radosti igralo videti, da nam je celó narava mila. Brž po prvi maši so zopet začeli možnarji pokati, da se glas veselja razlega krog in krog, in tako tudi popoldne do začetka „besede.“ — Ko šesta popoldne odbije, se podá odbor, obstoječ iz predsednika, treh odbornikov in nekoliko udov z zastavo svojim bratom Ipavcem na proti, kteri so došli tudi sè svojo narodno zastavo. Predsednik pozdravlja došle nam mile goste in grom možnarjev spremljal je živio- in slava-klice. Združeni zdaj stopamo za vihrajočima zastavama prepevaje „Naprej zastava slave“ do čitalničinega stanovanja; tù smo postavili na primernih prostorih národni zastavi, kteri je na visokem orehu čuvala cesarska. Pred hišo na steni je visel prekrasen napis v národnih barvah: „Dobro došli!“ na desni strani tega napisa pa krasen transparent, tudi v narodnih barvah z napisom: „Slava Matiju Vrtovcu!“ — Gostov je dohajalo od vseh straní toliko, da je kmalu celo poslopje mrgolelo bližnje in daljne množice, večidel prvakov vasí, zastopovalcev čitalnic in druge gospôde. Odbije pol 8. in prične se „beseda“, ktera se je po sledečem programu vršila: Po zboru „Domovina“ (besede Praprotnikove, napev A. Nedvedov), kterega je ipavski pevski zbor, združen z ajdovskimi pevci, kaj krasno pel, pozdravlja čitalničin predsednik gospodar F. Trost, prost posestnik, goste s primernim ogovorom, ki je bil z občno pohvalo sprejet. Po predsednikovem govoru pela se je „Popotnikova pesem“ po napevu Nedvedovem, ktero so naši vrli Ipavci in Ajdovci tako gladko in ubrano peli, da so jo morali ponoviti. — Za pesmijo je sledil govor „Narod in domovina“ (glej „Koledar družbe sv. Mohora l. 1868“) nekoliko skrajšan in nalašč za ta dan pripravljen, kterega je izvrstno govoril mladi učitelj gosp. J. J. in tako mojstersko povdarjal vsako besedico na pravem mestu, da je presunil srca vseh nazočih in tudi prostemu kmetu tako segel v srce, da mu je še drugi dan borni kmetič živo hvalo izrekel, ker ga je razumel od besede do besede. Ni čuda tedaj, da je bil govor s takim gromovitim ploskom sprejet, da se je govornik moral po končanem govoru dvakrat na odru prikazati. — „Slavček“ (besede J. Grabrijanove, napev A. Hribarjev) je moški zbor, združen z ipavskim slavčekom, gospodičino Klementino Dolenčevo in njeno sestro gospodičino Antonieto, pel prav dobro. — Biser vse svečanosti pa je bila deklamacija „Ipavka“, v originalu „Gorenka“, za današnjo besedo in naše okoliščine nekoliko nalašč predelana. Deklamovala jo je zala, 17 let stara kmečka devojka Ivanka Trostova, že o stopu na oder z navdušenim ploskom sprejeta, tako izvrstno, da je skoraj po vsaki kitici morala prenehati; toliko je bilo ploskanja. Zares je naša Minčika, poddraška kmetica, ki je danes prvikrat na oder stopila, navdušila vse poslušalce tako, da se je po odpeti pesmici morala dvakrat pokazati na odru in še celó v tretje ponavljati svojo humoristično pesmico. Mi voščimo naši „Minčiki“ iz srca namenjenega „Tinčeka“ a nikakor ne Nemca, ne Magjara, ne Italijana, ampak domačega „Tinčeka“, ki „kmečke nos' hlače.“ — Sploh bi bilo želeti, da bi se tudi druge kmečke deklice petja poprijele, in se prihodnjič na oder prikazale, svetu kazaje, da Poddražanke so omikanega, bistrega duhá. Že naprej jim kličemo: živile poddraške vrle Slovenke! — Po tem je „Ipavko“ (besede J. Grabrijanove, napev Ant. Hribarjev) moški zbor z ženskima glasoma prekrasno pel. — Po pesmah teh sledil je govor v spomin M. Vrtovcu, kterega je govoril nadepolni mladeneč 19 let star, Jože Vrtovec, kteri je ranjemu v žlahti. Mi čestitamo mlademu govorniku, Minčikinemu vrstniku, zarad njegove zgovornosti. Tudi on je prvikrat na javni oder stopil in navdušeno govoril o svojem neumrlem sorodniku, M. Vrtovcu, nagrobnico pa tako ginljivo deklamoval, da se je nazočim na obrazu bralo živo žalovanje po ranjem našem očetu. Ta naš mladi govornik, posestnika sin iz Goč, je pred izobraženim občinstvom pokazal, kaj da premore bistri um kmetov zraven pluga. Tacih v slovenskem jeziku, v govoru in pisanji gramatikalno in temeljito izurjenih mladenčev nam manjka; po tem ne bi se bilo bati za mater našo Slavo! Naša čitalnica šteje tri njemu vrstnike v vsakem obziru; ti-le so: Anton Uršič, Ivan Semenić in Ivan Žgur. Vrl domorodec je tudi France Zorž, že bolj prileten mizár. Med možmi pa ima Ivan Jamšek, čevljar največe zasluge za našo čitalnico, kteri se je edini prvi z nekim nekdanjim znanim šestošolcem — rjem leto za letom trudil, da sta osnovala čitalnico. Ona dva sta tedaj začetnika njena in nikdo drug, in to kar naravnost povem, ne da bi ju morda hvalisal, saj ne potrebujeta hvale, ker sta že srečna o tem, da vidita sad svojega truda — narodni dom ustanovljen. To povem le zato, da pravico skažem, komur pravica gré! Gosp. učitelju nekteri kot ustanovitelju hvalo prepevajo in še celó zaupnice pošiljajo; al on nima nobene zasluge pri tem. Se vé, da lahko bi bil marsikaj že storil, kar je pri nas, al da bi mu to po sreči šlo, treba bi bilo, da se predrugači o svojem duhu. Krivico bi mu delal, ako bi tajil zmožnosti njegove; al kako jih rabi? Želeti bi bilo, da bi „Zukunft“ namesto „Morgenpošte“ itd. dobila pot v Poddrago. Vse to pa „sine ira et studio“ in brez zamere — le v spodbudo zmožnemu možu. Ne tajim pa tudi tega ne, da se je sedaj bolj poprijel svoje naloge, in ako čvrsto napreduje, Poddražanje ga bodo na rokah nosili. — Kar je drugih izvrstnih domorodcev, vsi so pristopili k čitalnici. Malo jih šteje še sedaj, pa ti so pravo jedro, in ni se bati za njen obstanek; morale bi se okoliščine več ko premeniti. — Dalja točka besedi bila je pesem „Strunam“, prav izvrstno prepevana; žalibog! da se ponavljala ni! — Namesto „Raja zgubljenega“, ker po naključbi deklamatorja ni bilo, je govoril naš narodni g. dr. Lavrič „o svobodi.“ Izvrstni njegov govor je prinesla „Domovina.“ Vodo bi v morje nosil, ako bi ga hotel še posebno hvaliti. Predno je pa priljubljeni naš rojak svoj govor pričel, izročuje naši čitalnici pozdrav dr. Jan. Bleiweis-a, kterej želi prav srečen vspeh in napredek. Gromoviti živio- in slava-klici so se odmevali po vsi dvorani „očetu Slovencev.“ Tudi

naš častiti pesnik Miroslav je poslal po gosp. Sežunu srčen pozdrav, kterega je društvo odzdravljalo ravno tako srčno. Na koncu govora „o svobodi“ hvali gosp. dr. Lavrič Poddražanje za neutrudljivo domorodno njihovo delovanje in jih spodbuja, naj nikoli ne opešajo v blagem svojem početji. — „Lovčevo pesem“ je zbor tako živahno pel, da se je morala ponavljati. Da pa je bilo petje tako izvrstno, gré pred vsem posebna hvala gosp. Goršiču, pevovodju našemu, kteri si na vso moč prizadeva, povzdigniti popred že zeló zanemarjeni pevski zbor. Da je gosp. Goršič res vès goreč za povzdigo petja, kaže dovolj to, da hodi poldrugo uro daleč v Ajdovščino peti učit vsak teden enkrat ali celó dvakrat, ter je tako Ipavce in Ajdovce v velik zbor združil, kteri drug do druzega hodijo petja se učit. To složno delovanje je velike hvale vredno, za ktero čitalnica naša gosp. Goršiču in vsem pevcem očitno in presrčno hvalo izrekuje.

Tako tedaj se je naš program od konca do kraja hvalevredno vršil in to hvalo res tudi prejel. Ne prenapenjam tedaj te hvale, ako rečem, da se mora poddraška svečanost med prve enakih svečanosti ponosno prištevati oziroma že zarad tega, ker je prva bila, ki je slavila moža neumrlega spomina, ki ga Slovenija stavi v prvo vrsto národnih svojih učenikov in dobrotnikov — Matija Vrtovca.

Po besedi se na hip spremení dvorana v gostilnico in začelo se je preveselo gibanje prav „židane volje“ med napitnicami in pesmami. Milo smo med gosti pogrešali vso prečastito ipavsko duhovščino — zakaj ni prišla, ne vemo — in pa našega vrlega župana in odbornika, Iv. Lozej-a, ki pa je bil, kakor čujemo, bolan. On ima velike zasluge o ustanovitvi čitalnice, za ktere mu bodemo vedno hvaležni. Narodni župan mora veliko storiti na korist svojemu narodu! Tisti „sedmerici“ pa, kteri domača reč tako preseda, da se je na dan svečanosti naše iz vasí peljala „na spancir“, smo prav hvaležni za veliko skrb za njihovo zdravje, kajti saj mi bi ne bili radi krivi tega, ako bi bili, videvši toliko našega veselja, zboleli za — žolčno mrzlico.

Iz Ljubljane. (Volitve za mestni odbor, sedanja domača večina mestnega odbora in pa — grehi njenih prednikov.) Pod tem naslovom „Triglav“ na drobno sitice preiskovanja devlje, kaj se je od 1850. do 1860. leta godilo na „rotovžu“ v mestnem zboru, in kaj se je godilo po 1860. letu do zadnjega časa, kar naši domači (národni) imajo večino v zboru. Kdor s tem resničnim popisom primerja to, kar v „Laibacherici“ čenčajo „Einsendlerji“, bo pač lahko sodil, kaj je ljulika, kaj pšenica.

Čujmo!

Pričelo se je živo gibanje za volitve mestnega odbora — pravi „Triglav.“ Volilci se shajajo, priporočajo se prihodnji odborniki, vrh tega pa se sipljejo laží in obrekovanja, da bi se podkopalo splošno zaupanje. In ker se obrekovalci ne upajo z očitnim obrazom na dan, skrivajo se pod krinko „Einsendlerja“ in v „Laibacherici“ ponavljajo ono, kar so neki „kandidatje za mestni odbor“ do sedaj zvečili pri pivu v gostilnicah. Dopisniku v „Laibacherici“ smo prav hvaležni, da nam je to naznanil, kajti s tem nam je dal ugodno priliko, njega in vse druge obrekovalce postaviti na laž, našim mestjanom pa oči odpreti ter pokazati jim v luči resnice mestne zadeve.

Pred vsem nekoliko o našem „mestnjanskem volilnem odboru“, ki volilcem priporoča možé, ktere naj volijo po njegovem nasvetu. „Laibacheričin“ dopisnik se spotika nad imenom tega odbora. Vprašamo ga: kako je neki to, da on (ki je bil pred osmimi leti tudi ud tega odbora) ne vé, da je ta odbor pod ravno tem imenom že celih osem let delaven pri mestnih volitvah? Z vso drugo pravico moremo vprašati mi: s čem tako imenovani „centralni odbor“ more opravičiti svoj bliščeč naslov? Pogledimo le na dvakratne volitve za deželni zbor in kupčijsko zbornico, in jasno nam bode, da ta odbor je centrum, okoli kterega ni nič!

Po tem vvodu prestopimo na glavno stvar.

Nasprotniki naši dobro vedó, da se njihove liberalne fraze in nemško-narodne sanjarije nič kaj nočejo prijeti src naših mestjanov; oni dobro vedó, da ne morejo nič pravega očitati večini sedanjega mestnega odbora, zato pa na pomoč kličejo laž in blodijo o slabem gospodarstvu sedanjega mestnega odbora in o slabem stanu denarnih zadev našega mesta.

Take pravljice, take laží pa dandanes ne morejo mamiti nikogar, kdor kolikaj vé, kakošne so v resnici naše zadeve.

Pred osmimi leti je sedanja narodna večina v mestnem odboru v roke vzela oskrbovanje našega mesta, — toda v kakošnem stanu je takrat bilo naše mesto? Skozi celih 10 let je ona stranka, ki si prizadeva v svoje roke zopet dobiti krmilo, brez opovir vladala v našem mestu, v mestnem odboru in v kupčijski zbornici, in kam nas je pripeljala?

Vse mestne ceste in ulice so bile tako slabe, kakor v nobeni vasi ne.

Mesto ni imelo sila potrebnih kanalov, še celó véliki trg ga ni imel, zato so bile opravičene tožbe o nezdravem, okuženem zraku v Ljubljani.

Da bi se bile zboljšale šole, na to ni nikdo mislil.

Mesto ni imelo denarja niti za tlak in kanale, niti za mostove in šole! Imelo pa je 10.000 gold. za drag spominek, za prostovoljce 5000 gold.; pri posojilu se je vdeležilo z zneskom, ki je zeló presegal premoženje mestne kase, ktera je morala potem v veliko zgubo poprodati te obligacije.

Tadanji odbor je na mestne stroške nemškega ključarja poslal v londonsko obrtnijsko razstavo — zgolj le na njegovo razveseljevanje, kajti drugi naši obrtniki niso imeli nobene koristi od teh stroškov, on sam pa je kmalu potem na kant prišel.

Pa tudi prav nič se ni storilo, da bi se bilo kaj denarja privabilo v mesto.

Ko je bil odbor vprašan: ali se ne bi v Ljubljani dobilo stanovanje za vojaške šole in za generalkomando, odgovorili so tadanji mestni odborniki, da naše mesto niti za to niti za one nima prostora!! In tako je oboje Ljubljani odšlo, s tem pa tudi dobiček od več sto tisoč goldinarjev.

Kupčijska zbornica je bila vprašana o železnici, ki bi vezala Koroško s Hrvaškim; al kaj je storila? — vrgla je ta dopis pod klop! Da so takrat v zbornici in mestnem odboru sedeli možje, ki bi bili kaj razuma v glavi in kaj ljubezni do mesta in do domovine v srcu imeli, gotovo bi bili delali na vso moč, da bi se bila železnica namesti iz Maribora v Celovec in od Zidanega mosta v Zagreb delala iz Beljaka skozi Ljubljano v Karlovec. Mislite si tedaj, kolika zguba je v tem oziru zadéla Ljubljano, kteri se je še celó vzela delavnica za mašine, tako da je sedaj skoro prazen naš prostorni kolodvor!

Nemarnost tedanjih mestnih naših zastopnikov pa je zakrivila še več.

Leta 1851. so bile vpeljane deželne priklade in ljubljanska bolnišnica je bila razglašena za deželno bolnišnico; tadanji c. kr. deželni glavar grof Chorinsky je ukazal, da tudi Ljubljana ima plačevati priklado za to bolnišnico, vrh tega pa še posebej za

vsakega mestnega bolnika povrniti vse stroške, ki jih ima bolnišnica zavoljo njega. Mestni odbor se temu ukazu kar nič ni ustavil in tako je od 1851. do 1866. leta mestu šlo v zgubo 40 do 50.000 gold. Za to zgubo so mestjanom odgovorni oni, ki so takrat naše mesto tako slabo zastopali. Sedanji narodni mestni odbor se je krepko potegnil za to, da bi nehala ta krivica, in če se mu ne izteče po volji, dal bode to stvar na razsodbo državni sodniji.

Za mestno doklado na vžitnino (Verzehrungssteuer) dobiva Ljubljana od 1830. l. sem le 48.000 gld. star. denarja, čeravno je gotovo, da se zdaj najmanj dvakrat več vsake rečí v Ljubljani povžije, kakor se je povžilo 1830. leta. Al tudi na to niso kar nič pazili tadanji mestni odbornikí. Še le sedanji mestni župan je jel razmotavati ta klopčič ter ga razvil do tega, da se je nadjati zvišanja mestnih dohodkov brez vsega povíkšanja vžitninskega davka. Toda tudi tukaj je mestu v preteklih 30 letih v zgubo šlo veliko tisoč goldinarjev in to iz nemarnosti njegovih zastopnikov.

Kdor ima vse te velike grehe mestnega odbora od 1850. do 1860. leta pred očmí, ta gotovo tudi vé, s kolikimi ovirami in težavami se je imela sedanja večina mestnega odbora vojskovati, da bi saj nekoliko poravnala grehe svojih prednikov. In vendar kolikoseje v zadnjih 7 letih storilo! Vse mesto in važnejša predmestja so dobila ali nov tlak večidel makodam, tako da vsak domačin, kdor čez leta v Ljubljano pride, se čudi prestvarjenemu čednemu mestu, in vsak tujec z veseljem spoznava, da se Ljubljana v tem oziru lahko meri z vsakim sosednim glavnim mestom. Najpotrebnejši kanali so izpeljani; dodelan je Hradeckijev (železni) most, o kterem se je besedovalo 30 let, pa storilo nič; obrežje ob Ljubljanici se je podaljšalo, več dohodov do Ljubljanice je storjenih.

Tudi v šolskem oziru se je marsikaj zboljšalo; ustanovila se je viša realka, napravila glavna in prava izgledna šola pri sv. Jakobu, daje se denarna podpora obrtnijski šoli.

Kupljen je grad pod Turnom (Tivoli), ki je Ljubljani tolik kinč, da ga nima nobeno mesto enakega. In vse to se je srečno doseglo, čeravno je vojska marsikter goldinar zahtevala iz mestne kase. O vojskinem letu pa zopet opomnimo, da je sedanji mestni odbor tako primerno ravnal, da mestjani še skoro niso vedeli, da je Ljubljana v malo mesecih pod streho imela 420.000 vojakov.

In vse to se je dovršilo tako, da nismo zarad tega imeli celó nobene doklade na direktne davke*), ampak vzelo je mesto na pósodo le 100.000 fl. Kdor ni niti hudoben niti slep, ta mora spoznati in potrditi, da je Ljubljana v svojih denarnih zadevah tako srečna in v takem redu, kakor morda nobeno mesto v cesarstvu ne.

Med tem, ko Ljubljana nima nobene doklade na direktne davke, ima Gradec na pr. 20% priklade pri vseh direktnih davkih, vendar pa tudi šestkrat več dolgov kakor Ljubljana.

Mestni dolg znaša 100.000 gld., — al opravičen je ta dolg s tem: a) da smo kupili Tivoli za 80.000 gld. in na ta dolg že plačali 50.000 gold.; b) da smo za izvanredne stavbe, tlak in kanale od 1861. do 1868. leta izdali 84.865 gold.; c) za Hradeckijev most že plačali 8500 gold., toraj skupaj 143.365 gold.

Vsemu temu se vé da nikakor niso môgli zadostovati navadni mestni dohodki in to tem manj, ker je mesto v tem času zadelo še mnogo drugih manjših nenavadnih stroškov, na pr. 5000 gold. za razširjenje nunskih šol, — 6000 gld. za vojsko 1866. leta, — 1300 gld. za odvračanje kolere, — 3500 gld. za osuševanje mahú, — 900 gld. za cementalni urad, — 2700 gold. za odkup Resmanove hiše, — 3700 gold. za mestno policijo, — 500 gold. siromakom Notranjcem za podporo, tako da tudi ti manjši izvanredni stroški znašajo blizo 24.000 gold.

Vsemu temu zadostiti je mestni odbor mogel le po dveh potih: to je, ali z vpeljanjem doklad na davke, ali pa s posojilom. Prav modro je odbor nastopil drugo pot in na pósodo vzel 100.000 gold. zato, ker so davki že tako visoki, in da se plačevanje stanovitnih naprav razdelí na več let.

Kdor na eni strani vse imenovane potrebe premisli, na drugi pa pred očmí ima, da so vsa mestna posestva vredna čez 200.000 gold., ta mora spoznati, da to nikakor ni velik dolg za tako mesto, kakor je Ljubljana. Naj mu pa tudi še to povemo, da bi bilo mesto lahko že poplačalo dolg, ako bi bilo hotelo prodati grad Tivoli, kajti imeli smo bogatega kupca, ki bi ga bil rad drago plačal. Mestni odbor pa je v prepričanji, da je Tivoli za Ljubljano neprecenljivi biser, zavrgel to ponudbo in obdržal grad in to prav lahko, ker so mestne denarne zadeve v lepem redu.

„Laibacherica“ pripoveduje, da bode za 1868. leto zmanjkovalo 20.000 gold. Tudi to je satanova laž! Po sporočilu finančnega mestnega odbora znaša pomanjkanje le 11.000 gold., in še tega se bode veliko pobotalo z višimi dohodki za vžitnino, ktere se za trdno nadjamo. Vrh tega je v 11.000 gold. zapopadenih tistih 5000 gold., kterih se lahko ognemo, če na prihodnje čase odložimo taka nova dela, ktera niso neobhodno potrebna.

Vse tedaj, kar nekteri jezičniki tvezijo o slabem gospodarstvu in o nerednih denarnih zadevah našega mesta, je hudobna laž in nesramno obrekovanje. Mirne vestí še enkrat rečemo, da je celó malo mest v Avstriji, ki so v denarnih zadevah v tako lepem redu in tako dobrem stanu, kakor je naše mesto.

Naši protivniki na dan vlečejo tudi onih 4000 gld., ki primanjkujejo pri ubožni kasi, in mislijo s tem slepariti nevedne ljudí.

Ta stvar je pa tako-le: Ubožna blagajnica (kasa) je po oporoki Pavšekovi in Kalistrovi prejela zdatno pomoč; oskrbništvo je mislilo, da bode mogoče ta darova prihraniti za kapital in ju je naložila v državnih obligacijah. Konec leta pa se je pokazalo, da zmanjkuje podpore iz letnih prihodkov, ker je revežev čedalje več. Ako bi bilo toraj oskrbništvo prodalo 1867. leta nakupljene obligacije, pa bi bil zginil ta primanjkljej. Res je, da so prostovoljni doneski k ubožni kasi vsako leto manjši, revežev pa čedalje več; — od kod pa to izhaja? Ali ne od tod, ker peša obrtnija in kupčija? Ali je pa mestni odbor morda tega kriv? Komu niso znani vzroki obožanja v celi Avstriji? Tako na pr. mora mestna blagajnica v Gradcu iz svojih dohodkov ubožni blagajnici dajati celih 24.000 gold. na leto.

Po vseh teh jasnih in resničnih dokazih, kako dobro in pridno je sedanja národna večina gospodarila v mestnem zboru, pa vprašamo: kaj pa so ti gospodje, ki si zdaj na vse kriplje prizadevajo mestno krmilo v svoje roke dobiti, dosedaj storili za naše mesto? S čem neki opravičujejo svoje obljube, ki nam

*) In vendar pravi lažnik v „Laib.“, da je že skoro toliko doklad, kolikor davkov — fej te bodi nesramnemu lažniku! — Imeli smo, imeli že 10 odstotkov mestne doklade, a to pod oskrbovanjem tiste stranke, ki je bila navdana tistega duhá, kakor je ta, ktera po „Laibacherici“ zdaj rogovili, da bi regiment spet v svoje roke dobila!

jih delajo? Šest let so v deželnem zboru imeli večino, in kaj so storili? Podrli so kmetijsko šolo, ki so jo bili ustanovili in vzdržavali sami rodoljubi, — a namesto nje niso postavili nobene! Priporočali so loterijo, da bi se poplačal deželni dolg za zemljiške odveze. Deželi na veliko srečo vlada ni potrdila te loterije; kajti bankar Schuller, ki jo je imel prevzeti, prišel je kmalo potem na kant in bil bi vsi naši deželi storil veliko škodo. — In gospodje tega duhá kaj so dovršili v kupčijski in obrtnijski zbornici? 2000 gold. dolgov so jej zapustili, ker so denar trosili, da je bilo groza! Okoli 150—180 gld. so potrosili za časnike, ki jih nihče ni bral in so se deloma dajali kazini za berilo, — 250 gold. so vzeli iz njenega šolskega zaklada, da so plačali popotnino poslancem na Dunaj zarad bankine poddružnice, ktera vendar ni s šolskim zakladom v nobeni zavezi; za razsvitljenje 1856. leta ob prihodu Njih Veličanstev so potrosili 100 gld., čeravno je pisarnica kupčijske zbornice komaj dva okna imela na ulice! itd.

In kaj je sedanja manjšina mestnega odbora, ktero „Laib.“ zastopa, koristila mestu? Nekteri te „trinajstice“ že mnogo let sedé v mestnem odboru, toda ne pride nam na spomin, da bi bil kteri izmed te stranke kedaj kaj znatnega nasvetoval za občno korist. Znano nam je pa, da so odposlali milovalno adreso, ktero je dovršena sodniška obravnava obsodila, da ni bila na svojem mestu. Tudi nam je znano, da je „trinajstica“ gosposki zbornici poslala adreso za uničenje konkordata, in da je njihova stranka s svojo razsvetljavo dražila ogromno večino mestnih prebivalcev. Dalje tudi vemo, da je mestni odbornik Horak 1866. leta stavil predlog, da se judom ne privoli v Ljubljani stanovati in da se odbor potegne za staro mestno pravico. Ta predlog je bil v pretres dobil pravni odsek, v kterem so zoper Horakov predlog glasovali gg. dr. Zupan, dr. pl. Kaltenegger in pl. Strahl, — in edina gospoda dr. Bleiweis in dr. Zupanec za-nj. Dr. Kaltenegger, poročevalec večine, se je trudil, da je napisal celih 8 pôl, v kterih bi bil rad dokazal, da ne kaže povračati se do zastarelih načel, ki so zoper „človečanstvo in narodno gospodarstvo mestne občine!“ — Naši mestjani pa so v tem ravno nasprotne misli in to po djanskih skušnjah v Galiciji, na Ogerskem, Hrvaškem itd., ki so dokazale, da ravno narodno gospodarstvo veliko škodo trpí, kjer se vseli jud.

Ne korist našega mesta, ampak politični vzroki so, da si neka stranka na vse kriplje prizadeva priti do vladarstva. Kdor tega do sedaj ni vedel, tega so lahko prepričali dan na dan enostranski članki o volitvah v „Laibacherici.“ O teh pa zopet vprašamo: Kako se to vjema z vladinim časnikom? z občinsko avtonomijo? z ustavo? Ako hočejo nasprotniki svojo žolč bruhati, naj si ustanové lastni časnik; za vladni časnik ni dostojno, nagibati se k stranki, ki se ne sramuje laží in sumničenja, k stranki, ki grdí spoštovanja vredne osebe.

Mi sploh protestujemo zoper to, da se pri občinskih volitvah politiška načela razvijajo. Mestna korist in pospeševanje blagra mestjanov, to bodi tem volitvam edino vodilo. In potem ne bode nikdo ne za trenutek dvomil, koga bi volil: ali g. Marinšeka ali g. Samassa mladega, ali pa g. Sovana starejšega, Resmana, Blaznika in Auer-ja!

„Laibacherica“ pravi, da gre sedaj za to, da se izvoli tak mestni odbor, ki bode sedanjemu ministerstvu na vsak način skazal zaupanje. Ali je to morda tako umeti, da bi mestni odbor zgolj iz tega zaupanja do ministerstva hvalil Brestl-ove finančne predloge po izgledu demokratičnih društev v Gradcu in Brnu in levičnega kluba na Dunaji? — Ne, ne, kjer gré za naše novce, tam hočemo imeti prosto besedo, torej take možé, ki si kakor dosedanji mestni odbor po dr. Jan. Bleiweisovem predlogu upajo prositi, da se ne povikšajo davki, s kterimi smo preobloženi. Občno mnenje je o teh davkinih predlogih dosti jasno izgovorilo svojo sodbo, in posamezni sanjariji tega ne morejo ovreči. Berite, kar o teh predlogih pišejo drugi časniki — ne slovanski, ampak neodvisni nemški, in videli boste, kako ostri sodniki so v tej stvari, ktera za kožo sega vsacemu, kdor kaj ima, kdor davek plačuje in državi naši sami.

Mi torej hočemo v mestnem odboru imeti proste može, možé, ki so že pokazali, da poznajo mestne potrebe, — možé, ki imajo srce in se hočejo in znajo poganjati za mestno korist, — ne pa tacih, ki bi bili v stanu, iz gole udanosti do ministerstva — danes tega, jutri druzega, in pojutrajšnjem spet druzega — zagovarjati in podpirati naš gospodarstven pogin.“

— Pridiga prečastitega stolnega našega fajmoštra in korarja gosp. J. Zupana je doživela že 3. natis. Zdaj lahko bere, kdor ni bil v cerkvi sam, da nasprotnikom našim ni nobena laž prenesramna, da bi jim ne bila dobra za umazane njihove namene! Tožili so gosp. fajmoštra, da je žalil Njegovo Veličanstvo cesarja, ker je povedal njegovo obljubo zarad konkordata, — podtikala se mu je beseda, da bode hudič vzel vse, ki so 24. marca razsvetlili Ljubljano, — da jim na smrtni postelji zato ne bode gorela blagoslovljena luč, — da je hvalil francozko vlado, avstrijsko pa obrekoval, ob prižnico udaril pa ministre preklinjal, — da je preklel vse, ki bodo v civilnem zakonu živeli itd. itd.!! — In vsa ta sapa piše iz meha tistega „liberalizma“, o kterem Boga prosimo: Libera nas Domine!

— Kakor ploha lijó v „Laibacherico“ dan na dan „poslanice“ in „študije“ nemškutarske stranke, kajti poštenega Nemca bi sram bilo tvesti take brklarije. Zdaj se napadajo „Novice“, zdaj Bleiweisova osnova šolskega jezika, danes Horak, jutri fajmošter Zupan; zdaj se dokazuje, da korarji nimajo pravice voliti v 1. razredu, zdaj se delajo študije, kaj je „Volk“, kaj „Nation“; zdaj celó nek modrijan o mestnih „finančnih“ zadevah po sili vodo na svoj mlin napeljuje, pa na suhem ostaja, ker zvijače ne poderó dokazov po številkah; celó rajnki Ambrož se kliče iz groba in Guttman na dan, ki najbolje vé, koliko in zakaj je ob odstopu svojem nekaj pustil v mestni kasi. Ako „Einsendler“ vpraša: zakaj je mestni volilni odbor izbrisal Stedry-a in Bürgerja, bi pač z večo pravico mogel mestni odbor vprašati „centralnega“: zakaj je on izbrisal marljivega in izvedenega Vrhovca, ki si je pri naročevanju kamna za tlak itd. pridobil velike zasluge za mesto in še le unidan, ko je šlo za popravek mestne ure, pokazal, da vé svetovati zboru, ko mu poročevalec Bürger ni vedel svéta, kako bi se 205 gold. presukalo le na 25 gold. in bi bila ura vendar dobro popravljena. Ako se veljava Tönniesova podira zato, ker je sam stavben mojster, se Stedryova z isto pravico podira s tem, da si mnogokrat pridejo državne in mestne stavbe navskriž in da takrat Stedry ne more biti pa tudi noče biti glasovalec. — Iz vsega se vidi, da strašno prede „centralnemu odboru“ in to temveč, ker celó ne marajo za-nj taki možje, ktere je on pri volitvah za svoje kandidate razglasil. In kako zeló se „Laibacherica“ bojí, národne kandidate svojim bralcem pokazati, očitno je bilo v soboto, ko je razglas mestjanskega odbora skrila med „Edikte und executive Feilbietungen!“ Vse to nam daje živo upanje, da bode večina pravih domačih Ljubljančanov volila po nasvetu mestjanskega odbora in da se ne bode

dala presukati, kakor zadnjič, od ljudí, kteri so vrgli ravnopravnost domačega naroda, pa se potegujejo za juda.

— *(Iz občnega zbora „Južnega Sokola.“)* Začasni starosta pozdravlja skupščino in poroča o potrjenih pravilih. Zavzel se je zbor, da je sl. magistrat, kteremu je odbor s slovenskim pismom izročil pravila, mu jih povrnil v nemškem! §. 19. državljanskih pravic, kje si? — Iz sporočila tajnikovega o delovanji dosedanjega odbora, o ustanovitvi nedeljske telovadske učilnice za rokodelske pomočnike in o učilnici za dijake tukajšnje gimnazije in realke, se je razvidelo, da uno obiskuje okoli 80, to do 120 učencev pod vodstvom g. Mandiča. — Sporočilo blagajnikovo izkazuje 114 družbenikov ter dokazuje, da so denarstvene zadeve v dobrih rokah. — Po tem se je volil po novih pravilih starosta, njegov namestnik in 7 odbornikov. Izvoljen je bil za starosta g. Jožef Debevec, trgovec in hišni posestnik, za namestnika g. Peter Graseli, hišni posestnik in vrednik „Triglava“; v odbor pa so bili voljeni gospodje dr. Karol Bleiweis, zdravnik, Pavel Draksler, Anton Jentl, trgovec, France Levstik, pisatelj, Janez Murnik, vrednik „Novic“, Slavoljub Pour, trgovec, in Fr. Ravnikar, deželni blagajnik. — Sklenilo se je potem: a) da ima biti obleka skor po vsem taka, kakoršno so imeli družbeniki „Južnega Sokola“, b) da novi udje plačajo vpisnine 1 gold., mesečna plača pa znaša 50 kr.; c) da se prvi izlet napravi konec meseca maja v okolico ljubljansko čez Švico, Dobrovo na Vič, d) da se bo zastopal Sokol pri velikem shodu slovanskih „Sokolov“ v Pragi. Med drugim se je pooblastil odbor, da skrbi po svoji moči za ustanovljenje „Sokolove“ godbe. — Po vsem tem starosta končá zborovanje zahvalivši se dosedanjemu odboru za delovanje njegovo in se poslovi od zbora s klicem „na zdravje“, kterega vsi nazoči navdušeno odzdravljajo s trdnim prepričanjem, da se bode mlado društvo kmalu občinstvu prikupilo, in z živo željo, da bi se po svobodnem družbenem zakonu ustanovila kmalu tudi drugod sokolska društva.

— V nedeljo smo doživeli v javnem gledišču izvrsten večer narodnega veselja in národnega ponosa. Vse, kar so nam kazala narodna društva, bilo je lepo, bilo je častno, gledišče pa tako polno, da na parterji in galerijah še nikoli letos tako ne (vstopnína znesla je blizo 300 gold.). Ker nam prostora manjka popisati vse na drobno, kar se je godilo v „besedi“, naj zadostujejo kratke črtice. — Čitalničin moški in ženski zbor (50 gospodov in 20 gospodičin — impozantno število!) pod vodstvom svojega pevovodja g. Försterja se je odlikoval v 2 novih krasnih zborih, ki sta bila in to prav po zaslugi z živahno pohvalo sprejeta. — Slavnoznani gosp. Fr. Grbec navdušil je občinstvo sopet s svojim simpatičnim glasom, v kterem se krepost čarobno strinja z milino in dovršeno umetnostjo. — Dramatično društvo je gledišćino veselo igro „Moja zvezda“ prav gladko in dobro vršilo po svojih najboljih močéh: gospodičini Prelihovi in Brusovi in po gospodih Graseliju, Koblerju in Valenti. Mojstru Skribetu, ki je „Zvezdo“ spisal, pa vendar moramo povedati, da to delo njegovo je jako dolgočasno, brez šegavega dialoga, brez mikavnega djanja. — Tretji del današnje zabave bile so „Sokolove“ produkcije. Že o nastopu 18 Sokolov pokazalo se je gromovito ploskanje srčne simpatije novemu „Sokolu“, ki je kakor Fenis vstal — iz pepela „južnega Sokola.“ Pri delovanji 10 arabskih piramid pod vodstvom izvrstnega gosp. Mandiča je vse strmelo nad krepostjo, gibčnostjo, lahkoto in ličnostjo, s ktero so izpeljevali krasne grupe, ki so bile včasih res vrtoglavne. Kakor pa so „piramide“ gledalca zavzele po svojem velikanskem efektu, tako je ličnost mirnih „marmornih podob“, ki sta jih delala dva Sokola — prava slovenska Herkula, dobro déla gledalcem. Res, kdor vidi, kako izvrstni so naši „Sokoli“ v gimnastiki, ne more se čuditi, da nekako ponosno gledajo na druge turnerje.

— Odbori vseh treh národnih društev so sklenili, gospodom in gospodičinam, ki so tako slavno izvrševali „veliko besedo“ v nedeljo s petjem, igro in gimnastičnimi produkcijami, posebno zahvalnico poslati.

— „Sokol“ napravi v soboto shod v gostilnici pri Slonu, in prvi izlet 21. t. m.

— Gosp. F. Grbec napravi koncert 16. t. m.

Iz Ptuja je ravno pred tiskom „Novic“ došlo naznanilo, da ondašnja narodna čitalnica napravi 14. maja ob 10. uri dopoldne občni zbor, po zboru skupni obed, zvečer pa veselico. Odbor uljudno vabi družbenike v zbor in k veselici.

Mestjani ljubljanski!

Podpisani mestjanski volilni odbor se letos že osmo pot zaupljivo do Vas obrača in Vam iskreno priporoča spodej imenovane visokospoštovane možé, med kterimi jih je veliko, ki so zdaj v mestnem zboru na blagor mesta delavni, — drugi, ki so v prejšnjih letih marljivi bili v mestnem zastopu, in še drugi, ktere vse mesto pozná kot možé vsega zaupanja vredne.

Hude čase smo že preživeli. Prihodnost je v rokah Božjih. To pa je gotovo, da potrebujemo mož, ki v vseh okoliščinah nepremakljivi stojé za brambo vsega tega, kar je na blagor mestu in njegovih prebivalcev.

Bodite tedaj z nami in z našo pravično rečjó; složni volite možé, ki Vam jih priporočamo, in pomozite tako, da pridemo na bolje!

Vsi od prvega do zadnjega udeležimo se volitev, in ne da bi nas kak nasprotnik begal!

Vsi ene misli, enega duhá idimo volit!

V tej edinosti zmagali smo v prejšnjih letih!

Za III. volilni razred

(kteri voli 11. maja dopoldne, in če ne dobijo vsi štirje potrebnega (čezpolovičnega) števila glasov, se voli še enkrat popoldne) priporočamo:

gospoda dr. **Janeza Ahačiča**, hišnega posestnika,
„ prof. dr. **Janeza Bleiweisa**, hišnega posestnika,
„ **Mihela Pakiča**, hišnega posestnika,
„ **Blaža Vrhovca**, hišnega posestnika.

Za II. volilni razred

(kteri voli 12. maja, — druga volitev, če bo treba, 13. maja) priporočamo:

gospoda **Jožefa Zupana**, korarja in mestnega fajmoštra,
„ dr. **Jerneja Zupanca**, notarja,
„ **Gustava Tönniesa**, hišnega posestnika.

Za I. volilni razred

(kteri voli 14. maja, — druga volitev, če bo treba, 15. maja) priporočamo:

gospoda **Pavla Auerja**, hišnega posestnika,
„ **Jožefa Blaznika**, hišnega posestnika,
„ **Franca Rösmana**, hišnega posestnika,
„ **Franc X. Souvana**, hišnega posestnika.

Mestjanski volilni odbor.

Odgovorni vrednik: **Janez Murnik**. — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik** v Ljubljani.